

การส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทยเขตจังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล ผ่านวารสาร “ตะวันแดง” พ.ศ.2520–2525

ธัญพร มากคง¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาวารสาร “ตะวันแดง” สิ่งพิมพ์ส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงผ่านการเชื่อมโยงงานปฏิวัติกับความเป็นท้องถิ่นใต้ของขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เขตจังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล ระหว่าง พ.ศ.2520–2525 โดยใช้แนวศึกษาประวัติศาสตร์ว่าด้วยเพศสภาพ (gender study) ทฤษฎีปิตาธิปไตย (patriarchy) และทฤษฎีสตรีนิยมของหญิงผิวดำ (black feminist) จากการศึกษาพบว่า ตะวันแดงมีคอลัมน์ชื่อ “คุยกับพิมพยอม” และคอลัมน์ “ศิลปวัฒนธรรม” ที่ว่าด้วยการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหหายหญิงนักศึกษาปัญญาชนและสหหายหญิงท้องถิ่นใต้ และเนื่องจากเนื้อหาของทั้งสองคอลัมน์มีความเชื่อมโยงกับงานเขียนของกลุ่มนักศึกษาปัญญาชนหญิงที่เคยทำกิจกรรมเรียกร้องสิทธิสตรีในเมืองผ่านการผลิตงานเขียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากปัญญาชนฝ่ายซ้ายทศวรรษ 2490 มากกว่าเนื้อหาสิ่งพิมพ์ที่ พคท. ใช้ให้การศึกษาภายในพรรค ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงผ่านวารสาร “ตะวันแดง” ถูกเขียนโดยสหหายหญิงนักศึกษาปัญญาชนที่เข้าร่วมการปฏิวัติหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 เพื่อให้ความรู้แก่มวลชนผู้หญิงและสหหายหญิงท้องถิ่น อันแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ทางชนชั้นระหว่างสหหายหญิงใน พคท.

คำสำคัญ: พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สหหายหญิง บทบาททางเพศ วารสาร ตะวันแดง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ <tanyahistory@gmail.com>

Empowerment the Role of Women in the Communist Party of Thailand, Phatthalung, Trang and Satun through the “Tawan Daeng” Journal, 1977–1982

Thanyaphorn Makkhong²

ABSTRACT

This article aims to study the empowerment of women’s roles through the “Tawan Daeng” journal, published by the Communist Party of Thailand (CPT) in the southern provinces of Phatthalung, Trang, and Satun between 1977–1982. A key feature of the journal was its focus on empowering women’s roles within the revolutionary, particularly by integrating to gender studies, patriarchy and black feminist theories. The study finds that Tawan Daeng has specific columns called “Talking with Pimphayom” and “Arts and Culture” which highlighted this emphasis, fostering connections between intellectual female comrades and local female comrades. Columns, which drew inspiration from the women’s rights activism and leftist thought from the 1950s, reflected more the influence of feminist ideologies than the CPT’s traditional educational materials. The study concludes that the intellectual female comrades involved in these writings, many of whom had joined the revolution after the October 6, 1976, used the Tawan Daeng to inspire and educate women. Additionally, the journal’s content showed the class interaction of female comrades in the CPT.

Keywords: Communist Party of Thailand, Female Comrades, Gender Role, Tawan Daeng

² M.A. student of Department of History, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University<tanyahistory@gmail.com>

บทนำ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หรือ พคท. ก่อตั้งผ่านการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามและชาวจีน โดยได้รับอิทธิพลการวิเคราะห์สังคมไทยที่มีลักษณะร่วมของแนวคิดมาร์กซิสต์ เลนินนิสต์ และความคิดเหมาเจ๋อตง (Marxism–Leninism–Maoism) (Murashima, 2012, pp. 3–7; Chiamthirasakun, 2003, pp. 156–199) หลังจากทำสงครามสู้รบกันมาอย่างยาวนาน ท้ายที่สุดประเทศไทยยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ.2543 แต่สิ่งที่เป็นมรดกของอดีตคือคำว่า “คอมมิวนิสต์” ในความรับรู้ของประชาชนทั่วไปยังอยู่ในลักษณะของการเป็นผู้ก่อการร้าย ผู้หลงผิด และผู้ที่ไม่สมควรถูกกล่าวถึง แม้กระทั่งผู้ที่เคยเข้าร่วมขบวนการต่อสู้กับ พคท. บางส่วนก็พยายามหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงอดีตของตน ขณะเดียวกันงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาประเด็นการเมือง ความมั่นคง และความขัดแย้งของผู้ในระดับสูงในส่วนกลางจากเอกสารของรัฐ และการศึกษาส่วนภูมิภาคยังจำกัดอยู่แค่พื้นที่ภาคอีสานเนื่องจากเป็นศูนย์การนำในชนบทของ พคท.

ดังนั้นประเด็นที่ขาดหายไปคือ การศึกษาจากเอกสารภายใน พคท. การศึกษาประเด็นนอกเหนือจากความขัดแย้งและ พคท. ส่วนภูมิภาคพื้นที่อื่น ดังเช่น พคท. ภาคใต้ที่มีความสำคัญในประเด็นความขัดแย้งระหว่างสหายนำทองถิ่นและสหายนักศึกษาปัญญาชน ทั้งนี้ พคท. ในเขต 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล มีความน่าสนใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหายนำทองถิ่นและสหายนักศึกษาปัญญาชนในเขตงานไม่ปรากฏว่าเกิดการแตกหักอย่างเช่นในเขตงานสุราษฎร์ธานี นอกจากนั้นเขต 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล มีสิ่งพิมพ์ร่วมสมัยที่ถูกผลิตขึ้นในเขตงานคือ “วารสารตะวันแดง” ที่ผ่านมามีงานศึกษาเกี่ยวข้องกับวารสารตะวันแดงคือ บนเส้นทางภูบรทัด ตำนานการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของประชาชน พัทลุง ตรัง และสตูล (Phubanthat special project, 2001) ที่ให้รายละเอียดความเป็นมา การจัดทำรูปเล่ม และรายละเอียดเนื้อหาในคอลัมน์ต่าง ๆ ของตะวันแดง และ ปัญญา สุธี 39 ปีแห่งการตามหาน้อง (Panprai et al., n.d.) เรียบเรียงจากความจริงจำของสหยาซึ่งได้ปฏิสัมพันธ์กับสหยาในตะวันแดง แต่สหยาดังกล่าวไม่ปรากฏชื่อในกองบรรณาธิการตะวันแดง และงานศึกษาของ อิกานต์ ศรีนารา ซึ่งริเริ่มประเด็นการทำลัทธิมาร์กซ์ให้เป็นปกติใต้ผ่านวารสารตะวันแดง (Srinara, 2019) แต่ความน่าสนใจที่งานศึกษาข้างต้นยังไม่เน้นประเด็นการศึกษาคือ ตะวันแดงมีคอลัมน์ว่าด้วยการส่งเสริม

บทบาทผู้หญิงซึ่งเชื่อมโยงกับวิชาการด้านเพศสภาพ ดังนั้นการหันความสนใจออกจากเรื่องการเมืองและความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเติมเต็มงานวิชาการเกี่ยวกับ พคท. มากขึ้น

ขบวนการฝ่ายซ้ายกับประเด็นเพศสภาพเกิดจากกระแสสากลคือ แนวคิดสตรีนิยม (feminism) ตั้งแต่ทศวรรษ 2490 ต่อมาขบวนการนักศึกษาที่เริ่มพัฒนาใน พ.ศ.2515 มีกลุ่มนักศึกษาหญิงจากหลายสถาบันรวมตัวกันตั้งกลุ่มผู้หญิง เช่น กลุ่มผู้หญิงจุฬาฯ กลุ่มผู้หญิงธรรมศาสตร์ กลุ่มผู้หญิงรามคำแหง และรวมกับสถาบันอื่น ๆ เป็นกลุ่มผู้หญิง 10 สถาบัน มีบทบาทเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรี ซึ่งมีประเด็นครอบคลุมตั้งแต่การเรียกร้องให้ปรับปรุงกฎหมายของสตรีให้เสมอภาคกับบุรุษและการรณรงค์เรื่องสิทธิสตรีระดับล่าง การรณรงค์สิทธิกรรมการหญิง (Yimprasoet, 2021 pp. 119–120) กลุ่มนักศึกษาหญิงเหล่านี้บางส่วนได้เข้าร่วมการปฏิวัติในเขตป่าเขา กับ พคท. ในฐานะ “สหหายหญิงนักศึกษาปัญญาชน” ภาพของสหหายหญิงจึงถูกรับรู้และเหมารวมเป็นลักษณะเดียว ขาดความหลากหลาย ทั้งที่ยังมี “สหหายหญิงท้องถิ่น” ที่เข้าร่วมกับ พคท. และทำงานปฏิบัติประสานไปกับกลุ่มนักศึกษาหญิงจากในเมือง งานวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแทบจะไม่เคยให้ความสำคัญกับแง่มุมนี้ ทำให้ออกจากกลุ่มสหหายนักศึกษาปัญญาชนหญิงจะอยู่ชายขอบของการรับรู้ของสังคมและวิชาการกระแสหลัก สหหายหญิงท้องถิ่นได้ถูกทำให้เป็นรองถึงสามชั้นทั้งจากการเมืองกระแสหลัก การเมืองของเรื่องเล่าภายใน พคท. และการเมืองทางเพศของสหหายหญิง แท้จริงแล้วสหหายหญิงท้องถิ่นเหล่านี้บางส่วนเข้าร่วมการต่อสู้ตั้งแต่ช่วงบุกเบิกเขตงานในป่าเขา ทำงานปฏิบัติไม่ต่างจากสหหายชาย และต่อมาได้เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตชนบทแก่สหหายหญิงนักศึกษา ขณะที่สหหายหญิงนักศึกษาเองก็ถ่ายทอดความรู้วิชาการและความรู้บางอย่างจากในเมืองสู่สหหายหญิงท้องถิ่น งานศึกษาขบวนการต่อสู้ทางการเมืองกับบทบาททางเพศในประเทศไทยมีงานศึกษาของสุนีย์ ไชยรส (Chaiyarot, 2004) ศึกษาขบวนการต่อสู้ทางการเมืองด้วยแนวคิดเฟมินิสต์สายมาร์กซิสต์และสตรีนิยมของผู้หญิงผิวดำจากประสบการณ์ส่วนตัวของสุนีย์ ไชยรส ในฐานะผู้เคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516, 6 ตุลา 2519 การเข้าป่าต่อสู้ร่วมกับ พคท. เขตงานอีสานใต้และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ในมุมมองของเพศหญิงที่มุ่งต่อสู้ทางการเมืองร่วมกับการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคทางเพศเพื่อสถานะที่เท่าเทียมกับเพศชายแต่ก็ยังขาดความเชื่อมโยงกับสหหายหญิงท้องถิ่นในพื้นที่พคท. ภูมิภาคอื่น

บทความชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาประเด็นบทบาทการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสหหายหญิง นักศึกษาปัญญาชนและสหหายหญิงท้องถิ่นที่เกิดขึ้นผ่าน “ตะวันแดง” วารสารของ พคท. ในเขตงาน 3 จังหวัด พัทลุง ตรัง และสตูล ทั้งนี้เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรมและบทบาททางเพศของงานศึกษาฝ่ายซ้ายในประเทศไทย และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจากเบื้องล่าง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเนื้อหาของ “ตะวันแดง” วารสารของขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตจังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล ที่ว่าด้วยการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหหายหญิงนักศึกษาปัญญาชนและสหหายหญิงท้องถิ่นได้ภายในขบวนการปฏิวัติระหว่าง พ.ศ.2520-2525

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื่องจากต้องการศึกษาประวัติศาสตร์เพศสภาพ บทความนี้เสนอวิธีการทางทฤษฎีที่ถูกเสนอโดย Scott คือ แนวคิดปิตาธิปไตย (patriarchy) ที่มุ่งความสนใจไปที่การอยู่ใต้อำนาจหรืออยู่ในสถานะด้อยกว่าของผู้หญิง (subordination of women) (Scott, 1988, p. 35) อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดปิตาธิปไตยมาใช้ศึกษายังคงมีข้อถกเถียงในกลุ่มของเฟมินิสต์ช่วงทศวรรษ 2530 ซึ่งมีข้อวิจารณ์ต่อปิตาธิปไตยว่าไม่สามารถจัดการกับความผันแปรทางประวัติศาสตร์และข้ามวัฒนธรรมเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศและความแตกต่างระหว่างผู้หญิง โดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านชนชั้นและชาติพันธุ์ ฉะนั้นแนวคิดปิตาธิปไตยที่จะปิดช่องว่างส่วนนี้ได้คือ ข้อเสนอของ Walby (Walby, 1989, pp. 213-234) ซึ่งพยายามละทิ้งการวิเคราะห์เพียงแค่โครงสร้างส่วนบน (base-superstructure) แบบมาร์กซิสต์ (Orthodox Marxism) และเสนอว่าปิตาธิปไตยเป็นระบบโครงสร้างทางสังคม (social structure) ต้องมีแนวความคิดในระดับต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมที่สุดดำรงอยู่ในฐานะความสัมพันธ์ทางสังคม (social relations) ข้อเสนอของ Walby จึงมีลักษณะข้ามพื้นที่และสามารถนำมาประยุกต์ได้คือ รัฐปิตาธิปไตย (patriarchal state) หมายถึงรัฐเป็นโครงสร้างอีกแบบหนึ่งของปิตาธิปไตย ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเพศไม่ได้เป็นผลมาจากความเป็นรัฐทุนนิยมแต่เป็นปิตาธิปไตยโดยธรรมชาติของรัฐ ผู้หญิงถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงทรัพยากรและอำนาจของรัฐ (Walby, 1990, pp. 150-172) และวัฒนธรรม

ปิตาธิปไตย (patriarchal culture) หมายถึง ชุดของวาทกรรมที่มีรากฐานมาจากสถาบันแทนที่จะเป็นอุดมการณ์ที่ลอยตัวอย่างเสรีหรือถูกกำหนดโดยเศรษฐกิจ ตัวอย่างสำคัญคือ ศาสนา ซึ่งเป็นวาทกรรมเกี่ยวกับปิตาธิปไตย ในคริสต์ศาสนามีการวางรูปแบบและควบคุมพฤติกรรมชายหญิง เช่น การล่าแม่มด ไปจนถึงระบบครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว (monogamy) (Walby, 1990, pp. 90–108) เมื่อพิจารณาการศึกษาเกี่ยวกับบทความชิ้นนี้ รัฐปิตาธิปไตย จึงหมายถึงรัฐไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ทำหน้าที่ออกแบบและควบคุมบทบาททางเพศ วิถีปฏิบัติและการลงโทษต่อคนในสังคม และสถาบันองค์กร พคท. ที่ทำหน้าที่ควบคุมสหายเมื่อเข้าร่วมขบวนการ และวัฒนธรรมปิตาธิปไตยคือ วัฒนธรรมสังคมนักเลงและซุ่มโจรของพื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา³ ซึ่งเป็นค่านิยมการต่อต้านอำนาจรัฐของคนท้องถิ่นที่มีลักษณะของสังคมชายเป็นใหญ่ เนื่องจากการมีภรรยาหลายคนถือเป็นการสังฆมบารมีอย่างหนึ่งของขุนโจร (Thai Cultural Encyclopedia Foundation, Siam Commercial Bank, 1999a, p. 2080) และภาคใต้ยังมีวัฒนธรรมจุดลากผู้หญิงโดยการบังคับพาหญิงหนีในกรณีที่ชายรักหญิงฝ่ายเดียว หรือหญิงชายรักกันแต่ถูกพ่อแม่หรือญาติฝ่ายหญิงกีดกัน หรือฝ่ายชายทำเพื่อการแก้แค้น (Thai Cultural Encyclopedia Foundation, Siam Commercial Bank, 1999b, pp. 6804–6805) วัฒนธรรมอันธพาลดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่เสมอในช่วงเวลาของการศึกษาบทความชิ้นนี้

นอกจากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นภายในกลุ่มนักสตรีนิยมเองได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักสตรีนิยมผิวดำ ซึ่งเสนอประเด็นว่าไม่สามารถมองการกดขี่ผู้หญิงในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด Crenshaw ได้วิจารณ์ผ่านหลักฐานทางตัวบทกฎหมายอเมริกาว่าคุณค่าของทฤษฎีสตรีนิยมต่อผู้หญิงผิวดำลดน้อยลงเนื่องจากวิพากษ์มาจากบริบททางเชื้อชาติของคนผิวขาว (Crenshaw, 1989, pp. 139–167) การศึกษาสตรีนิยมจากแนวคิดปิตาธิปไตยจึงมีความซับซ้อนจากความแตกต่างของผู้หญิงทั้งสีผิว เชื้อชาติ และชนชั้น เช่นเดียวกับบริบทของบทความชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษาความรู้ประวัติศาสตร์ด้านเพศสภาพใน พคท. ผ่านประเด็นความสัมพันธ์ของสหายหญิง เนื่องจากการครอบงำของระบบปิตาธิปไตยต่อสหายหญิงนักศึกษาปัญญาชน แม้จะถูกกดทับจากความเป็นชายขอบขององค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของ พคท.

³ โจรในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ “โจรทั่วไป” หมายถึงบุคคลที่มีนิสัยลักขโมยเพราะความโลภ และ “โจรวัฒนธรรม” หมายถึงบุคคลที่ต่อต้านอำนาจรัฐและยึดถือวัฒนธรรมนักเลง ดูเพิ่มเติมใน (Khunwichuay, 2003, pp. 108–111)

ในระดับหนึ่ง แต่สหายหญิงท้องถิ่นมีการทับซ้อนที่มากกว่าทั้งปัจจัยทางชนชั้น และ คำนิยมท้องถิ่นของภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความ “การส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตจังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล ผ่านวารสาร “ตะวันแดง” ระหว่าง พ.ศ.2520-2525” ศึกษาประวัติศาสตร์โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (historical approach) ผ่านการวิเคราะห์ ตีความ และวิพากษ์ข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในเอกสารเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษรคือ หลักฐานจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุ ธรรมศาสตร์ ให้ข้อมูลเช่น ความเคลื่อนไหวของพรรค การทำนิตยสารและเอกสารให้ความรู้แก่สมาชิกพรรค นอกจากนี้ยังมีเอกสารประเภทบันทึกความทรงจำของอดีตสหายให้ข้อมูลถึงวิถีชีวิตและการทำงานขับเคลื่อนการปฏิวัติ รวมถึงหลักฐานการสัมภาษณ์ เนื่องจากการจะศึกษาประวัติศาสตร์ของผู้ชายขอบ และถูกละเลยจากองค์ความรู้กระแสหลักเช่นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและ ประวัติศาสตร์ของผู้หญิง จำเป็นต้องใช้หลักฐานด้วยวิธีประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral history) ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์สหายด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) และถอดความเป็นรายบุคคล (individual interviews) จากสหายที่เป็นผู้นำระดับสูงของเขตงาน สหายที่เคยอยู่ในกองบรรณาธิการวารสารตะวันแดง สหายหญิง นักศึกษาปัญญาชนและสหายหญิงท้องถิ่นระดับปฏิบัติงาน⁴ ด้วยการลงพื้นที่ (field work) เพื่อใช้วิเคราะห์และเติมเต็มเนื้อหาประกอบกับข้อมูลประเภทลายลักษณ์อักษร

ผลการวิจัย

พคท. เขตงานภาคใต้มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จากการเคลื่อนไหวของกองอาสาต่อต้านญี่ปุ่นนำโดยกลุ่มแรงงานและเครือข่ายชาวจีน เป็นส่วนใหญ่ (Phongpichit, 2022, Rueangsutham, 2001) การปฏิวัติแบ่งเป็น 4 เขตงาน

⁴ ผู้วิจัยอ้างอิงหลักฐานการสัมภาษณ์โดยระบุเฉพาะชื่อจัดตั้งของสหายเท่านั้น เนื่องจากยึดหลักจริยธรรมการวิจัยในคนเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้การระบุชื่อนามสกุลจริงของสหายบางส่วนอ้างอิงตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในสารานุกรมและกรณีศึกษาผู้ให้สัมภาษณ์ยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล

โดยอาศัยแนวภูมิศาสตร์ของเทือกเขานครศรีธรรมราชจรดเทือกเขาสันกาลาศีรี ประกอบด้วย 1) เขตสุราษฎร์ธานี 2) เขตนครศรีธรรมราช 3) เขต 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล และ 4) เขตสงขลา เบตง และยะลา (Piangket, 2001, p. 45) อย่างไรก็ตามสหายนำท่านหนึ่งระบุว่าเขตงาน 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล ถูกเรียกว่าเขตงาน 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง สตูลและนครศรีธรรมราชบางส่วน (คุณเนิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2567) เหตุการณ์เสี่ยงปืนแตกของเขตงานเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2509⁵ (Southern Communist, 5 January 1965–16 May 1966) การแบ่งเขตงานนี้แตกต่างจากการแบ่งเขตจังหวัดโดยกระทรวงมหาดไทย แต่ยึดแนวทางการกำหนดจังหวัดตามการขยายฐานอำนาจรัฐใหม่ พื้นที่ 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล เป็นการนำระดับรวมจังหวัด แบ่งเป็นระดับอำเภอ 5 เขต ประกอบด้วย เขต 1 (09) เขต 2 (08) เขต 3 (07) เขต 4 และเขต 5 มี “องค์การ” คือที่ตั้งของศูนย์บัญชาการของเขตนั้น ๆ เป็นศูนย์กลางของงานทุกด้าน เช่น งานสำนักงานของเลขาธิการอำเภอหรือจังหวัด งานด้านการหนุนช่วยทั้งหมดประกอบด้วยงานพลธิการ งานหมอ งานการผลิต งานโรงเหล็ก งานโรงจักร งานโรงพิมพ์ และงานโรงเรียน ตามความเหมาะสม ส่วนกองทหารมีที่ตั้งแยกออกมาจากองค์การ เพราะต้องปิดลับ (Phubantat special project, 2001, p. 561)

ประชาชนท้องถิ่นเข้าร่วมการปฏิวัติจำนวนมากหลังจากการปราบปรามของรัฐบาลตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อด้วยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร จากนโยบาย 3 เรียบ (จับเรียบ ชำเรียบ เผาเรียบ) แต่การปฏิวัติขึ้นสู่กระแสสูงทุกด้านจากการเข้าร่วมของนักศึกษาปัญญาชนภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 รวมทั้งการจัดทำสิ่งพิมพ์ซึ่งถูกจัดอยู่ในหน่วยที่เรียกว่า งานมวลชน คือ การทำงานเชิงจิตวิทยาของ พคท. เพื่อดึงมวลชนให้สนับสนุนปัจจัยและส่งข่าวจากพื้นที่ราบด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งการรักษาทางการแพทย์แก่ชาวบ้าน การสร้างความบันเทิงพร้อมให้ความรู้เรียกว่า งานด้านศิลปวัฒนธรรมหรือหน่วยศิลปอันประกอบด้วยวงดนตรี นาฏศิลป์ ละคร และการผลิตสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร/วารสาร เพื่อเผยแพร่ในเขตงานซึ่งถูกผลิตโดยนักศึกษาที่เคยมีบทบาทการทำหนังสือ นิตยสารและงานเขียนต่าง ๆ ก่อนเข้าป่านั้นเอง งานสิ่งพิมพ์ในเขตป่าเขาเป็นความรุ่งเรืองที่แต่ละเขตงานจะต้องมีนิตยสารประจำของตนเอง เช่น อธิปัตย์ในสถานการณ์สู้รบที่ปฏิวัติ

⁵ ข้อมูลของวันเสี่ยงปืนแตกในเขตงานจากความทรงจำสหายนำอาวุโสระบุว่าเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2507

โดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยที่เข้าร่วมกับ พคท. ในภาคเหนือ “ธงปฏิวัติ” ในเขตงานอีสานเหนือ “โพลามทุ่ง” ในเขตงานสุราษฎร์ธานี และ “ตะวันแดง” ในเขตงาน 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล เป็นต้น

“ตะวันแดง” สิ่งพิมพ์ปฏิวัติของพคท. ในเขตงาน 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล

“ตะวันแดง” สิ่งพิมพ์ปฏิวัติของพคท. ในเขตงาน 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล “ปากเสียงของชาวใต้ ยืนหยัดรับใช้อย่างซื่อสัตย์ หนังสือพิมพ์ปฏิวัติประจำท้องถิ่น”

ข้อความข้างต้นคือคำโฆษณาที่ปรากฏอยู่บนปกหลังของวารสารตะวันแดง แสดงถึงจุดมุ่งหมายของการเป็น “ท้องถิ่น” อันหมายถึงท้องถิ่นใต้ ตะวันแดงคือเครื่องมือสื่อสารของเขตงาน 3 จังหวัด นอกเหนือจากสื่อกลางเพียงสิ่งเดียวของ พคท. ที่ใช้สื่อสารและชี้นำการปฏิวัติแก่สหหายทุกเขตงานทั่วประเทศคือ สถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) เพราะขบวนการของ พคท. กระจายอยู่ทุกภูมิภาคซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทั้งชาติพันธุ์ ภาษาและอายุ แม้การจัดทำเอกสารจะเป็นสิ่งสำคัญที่ พคท. เริ่มพัฒนามานานแล้ว แต่ด้วยข้อจำกัดของบุคลากรทำให้สิ่งพิมพ์ของพรรคมีจุดประสงค์เพียงแค่การเผยแพร่ทฤษฎีปฏิวัติ เมื่อนักศึกษาปัญญาชนเข้าร่วมการปฏิวัติได้นำเอาความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ทักษะการทำงาน สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยเข้าไปผสมผสานกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นทำให้งานมวลชนในส่วนการผลิตสิ่งพิมพ์ของพรรคเฟื่องฟูอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของวารสาร “ตะวันแดง” เมื่อเชื่อมโยงไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ของ พคท. ในประเด็นเพศสภาพ พบความน่าสนใจของวารสารในเขตงานนี้คือมีผลงานคอลัมน์ประจำที่พูดถึงประเด็นผู้หญิงโดยเฉพาะ

ความเป็นมาของตะวันแดงเกิดขึ้นก่อนการเข้าร่วมของนักศึกษาปัญญาชนคือเขตงาน 3 จังหวัด พัทลุง ตรัง และสตูล มีโรงพิมพ์ผลิตงานเพื่อให้นักศึกษาแก้วมวลชนเป็นเอกสารทั่วไปที่สหหายจำเป็นต้องเรียนรู้ในการทำงานปฏิวัติ เช่น คำแถลงการณ์จาก สปท. ทฤษฎีปฏิวัติ คติพจน์ ใบปลิวโฆษณางานการเมือง และหนังสือ “เรื่องของเราเอง”⁶ (Phubanthat special project, 2001, p. 416) ต่อมาปลาย พ.ศ.2519 หน่วยเอกสารตอนเหนือของเขตงานได้ออกหนังสือพิมพ์รายเดือนใช้ชื่อว่า

⁶ ดัดแปลงมาจากหนังสือ “ใครสร้าง ใครเลี้ยง/ไผ่แฮด ไผ่สร้าง” โดยมิตร สมานันท์ ถูกใช้เป็นหนังสือสำหรับให้การศึกษาและทำงานมวลชนกับสหหายท้องถิ่นทั่วประเทศ

“เสียงประชาชน” มีจุดมุ่งหมายเพื่อโฆษณาแนวทางนโยบายของพรรคและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยกับประชาชนให้แน่นแฟ้น ในเวลาไล่เลี่ยกันทางตอนใต้ของเขตงาน 3 จังหวัดได้ออกหนังสือพิมพ์อีกฉบับชื่อว่า “ตะวันแดง” มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับเสียงประชาชน ฝายนำในเขตงานจึงเห็นสมควรให้รวมสองเล่มเข้าด้วยกันจัดทำเป็นสิ่งพิมพ์ประจำเขตงาน 3 จังหวัด ภายใต้ชื่อ “ตะวันแดง” มีจุดมุ่งหมาย 3 ข้อคือ โฆษณาแนวทางเข็มมุ่งนโยบายของพรรคโดยประสานกับรูปธรรมในท้องถิ่น ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อความเข้าใจระหว่างประชาชนกับกองทัพฯ ประสานและหนุนช่วยงานมวลชนในเขต 3 จังหวัด พัทลุง ตรัง สตูล (“The newspaper,” 1980, pp. 33–35)

ตะวันแดงจัดพิมพ์ฉบับแรกเมื่อเดือนมกราคม 2520 (คุณวันดี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2567) กองบรรณาธิการประกอบด้วยสหายทั้งนักศึกษาปัญญาชนจากกรุงเทพฯ คือ คุณวันดี (รัตนพร เตชะรัชต์กิจ) เป็นบรรณาธิการ คุณประยูร (เอนก เหล่าธรรมทัศน์) คุณอวบและคุณธันวา สหายปัญญาชนท้องถิ่นคือ คุณบันเทิง เขียนคอลัมน์ การเดินทางของหมวกสีเขียว นามปากกา บันเทิง ลำดวนดง คุณบัน (ปริศนา เสวตตุล) เขียนคอลัมน์วิเคราะห์ข่าวต่างประเทศ และคุณดิษฐ์ ไม่ได้อยู่ในกองบรรณาธิการแต่มีความสามารถในการเขียนกลอน เมื่อคุณวันดี คุณประยูร คุณอวบและคุณดิษฐ์ย้ายไปทำงานที่อื่น ปลาย พ.ศ.2521 ตะวันแดงได้ปรับเปลี่ยนกองบรรณาธิการคือ คุณบุญยัง ซึ่งเคยทำงานฝายผลิตหนังสือพิมพ์อภิปัตย์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยและเคยทำหน้าที่สมมติวิทยาลัมารับหน้าที่บรรณาธิการแทนคุณวันดี กองบรรณาธิการคนอื่นประกอบด้วย คุณฉ้วน รับผิดชอบงานโรงพิมพ์ คุณน้ำ เป็นบัณฑิตอักษรศาสตร์ คุณคาน เป็นจิตรกร และเคยผ่านงานหนังสือพิมพ์มาก่อน คุณปรัชญ์ อดีตสมาชิกแนวร่วมศิลปินแห่งประเทศไทย (Phubanthat special project, 2001, pp. 420–424)

งานมวลชนในเขตงาน 3 จังหวัด มีวงดนตรีป๊อปปูล่าที่ออกแสดงเพื่อสร้างความบันเทิงพร้อมสอดแทรกการทำงานความคิดกับมวลชนชื่อว่า “วงดนตรีจรยุทธ์” ซึ่งไม่ใช่แค่ออกแสดงในเขตงานแต่ออกตระเวนแสดงในเขตขาว⁷ ทำให้กองกำลังของทางราชการปราบปรามอย่างหนักและด้วยเหตุผลส่วนตัวของสมาชิก ฝายนำจึงให้ยุบวงดนตรีจรยุทธ์ สมาชิกบางคนที่มีความสามารถจึงได้มาร่วมงานกับตะวันแดงคือ คุณแสง (แสงธรรมดา กิตติเสถียรพร) และคุณจรัส รวมถึงสหายหญิงท้องถิ่นที่มี

⁷ คือพื้นที่ที่ พคท. ไม่สามารถจัดตั้งมวลชนได้

ความสามารถในการพิมพ์ดีดคือคุณพนึก และคุณเอก ต่อมาได้แบ่งกองบรรณาธิการ คือคุณธันวาท คุณจรัส คุณปรัชญ์ และคุณปั่น ผลิตงานแยกออกมาชื่อว่า “สาส์น สหาย” มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทฤษฎีปฏิวัติ เรื่องราวในหมู่สหายชาว บทความ สำหรับบทวิเคราะห์เจาะลึกเพื่อแยกส่วนเผยแพร่งเฉพาะในหมู่สหาย ส่วนตะวันตก ให้มีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ออกสู่ประชาชนทั่วไปในการทำงานมวลชน (Phubanthat special project, 2001, pp. 424-425)

ต้น พ.ศ.2522 ตะวันแดงปรากฏโฉมใหม่ทั้งรูปเล่มและเนื้อหาด้วยความหนา ส่วนใหญ่ประมาณ 40-45 หน้า รายละเอียดภายในเล่มประกอบด้วย ปกหน้าใน คอลัมน์ “สายธารปฏิวัติ” เนื้อหาเป็นคำคม วาทะหรือข้อเขียนที่คัดจากผลงานของ นักปราชญ์ นักปฏิวัติและนักเขียนคนสำคัญพร้อมภาพประกอบ คอลัมน์ “ขวัญเมือง” เป็นการชวนชั่งชั่งการเมืองเสนอเป็นตอนจบภายในหนึ่งหน้า ใช้ตัวหนังสือใหญ่ เป็นตัวละครเดินเรื่อง นำเอาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหมู่สหายหรือเหตุการณ์บ้านเมือง มาเล่นมุกตลกเพื่อเสียดสีหรือล้อเลียนรัฐบาลและผู้มีอำนาจของบ้านเมืองขณะนั้น โดยใช้ภาษาถิ่นใต้ คอลัมน์ “บทนา” เป็นบทความสั้นของกองบรรณาธิการกล่าวถึง สาระสำคัญภายในเล่ม คอลัมน์ “ดักไซแห่ง” มีลักษณะเป็นข่าวขนาดสั้นที่ซุบซิบ และวิพากษ์วิจารณ์สังคมทั้งนอกและใน พคท. คอลัมน์ “เสียงปืนชัย” รายงานข่าว สถานการณ์สู้รบของนักรบกองทัพลดแตกประชาชนแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ คอลัมน์ “ชาวท้องถิ่น” รายงานข่าวเหตุการณ์ท้องถิ่นของสหายในเขตงานทั้ง กองทหารและเรื่องทั่วไปของสหาย คอลัมน์ “ชาวในประเทศ” เป็นการวิเคราะห์ ชาวสารบ้านเมืองแบบเฉพาะแค่ชาวเดียว ส่วนใหญ่เป็นการเสียดสีนักการเมือง และชนชั้นปกครอง คอลัมน์ “ชาวต่างประเทศ” รายงานข่าวเด่นต่างประเทศแต่เน้น ประเทศสังคมนิยมและการรุกรานของจักรวรรดินิยมต่อประเทศโลกที่สาม คอลัมน์ “สัมภาษณ์พิเศษ” คอลัมน์สัมภาษณ์บุคคลมีทั้งสหายนำ ประชาชน นักรบ หรือทางการแปรพักตร์ แต่ไม่ได้เป็นคอลัมน์ประจำอาจมีแค่ในบางฉบับ คอลัมน์ “เรื่องจากปก” เป็นรายงานพิเศษ สารคดี หรือบทความอันเนื่องมาจากปก เป็นเรื่อง สำคัญและน่าสนใจในรอบเดือน (Phubanthat special project, 2001, pp. 431-433)

คอลัมน์เกี่ยวกับการรายงานข่าวและบทความทางการเมืองจะสิ้นสุดลง ประมาณกลางเล่ม ต่อจากนั้นเป็นเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรม บันเทิง และปกิณกะ ประกอบด้วย คอลัมน์ “บทกวี” เป็นกาพย์ กลอนที่สะท้อนชีวิตเรื่องราวของมวลชน การต่อสู้ ความหวังและความไฝฝัน มีทั้งที่มาจากสหายและคัดมาจากบทกวีของ นักเขียนที่มีชื่อเสียง คอลัมน์ “ลูกทุ่งหนุ่มสาว” เป็นบทความหรือเรื่องสั้นเกี่ยวกับ

เยาวชนหนุ่มสาว นำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมประเพณีที่กดขี่และล้าหลังของชนชั้นปกครอง พร้อมกับชี้แนะทางออก คอลัมน์ “ศิลปวัฒนธรรม” เนื้อหาวิจารณ์ความบันเทิงและค่านิยมของสังคมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมแบบ พคท. คอลัมน์ “คุยกับพิมพ์อม” มีลักษณะเกี่ยวกับเยาวชนหนุ่มสาวคล้ายกับคอลัมน์ลูกทุ่งหนุ่มสาวและศิลปวัฒนธรรมแต่เน้นไปที่ประเด็นเรื่องสตรีโดยเฉพาะ คอลัมน์ “เรื่องสั้น” เสนอเรื่องราวของมวลชนมีลักษณะวรรณกรรมท้องถิ่น ส่วนใหญ่สหายเขตงานส่งเข้ามา คอลัมน์ “ใต้ร่มธงแดง” มีลักษณะคล้ายสารคดี เสนอเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของสหาย ที่สนับสนุนหรืออยู่ในพรรค คอลัมน์ “นิยายภาพหรือการ์ตูนเพื่อชีวิต” เป็นการ์ตูนภาพสะท้อนการต่อสู้ของประชาชนหรือชีวประวัติของนักสู้ หรือเหตุการณ์สู้รบที่ประทับใจ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ไม่ถนัดในการอ่านหนังสือสามารถเข้าใจได้ด้วยการอ่านจากภาพ คอลัมน์ “นัดเดียวในปิ่น” เป็นการตอบจดหมายที่ถูกล่งมาจากผู้อ่าน คอลัมน์ “บก. แฉง หรือคุยกับผู้อ่าน” เป็นการพูดคุยระหว่าง บก. และผู้อ่านเพื่อชี้แจงความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงของตะวันแดง เช่น การเลื่อนเวลาออกวารสาร คอลัมน์ “ภาพชีวิต” คอลัมน์สุดท้ายไว้ที่ปกหลัง เพื่อให้ฝ่ายศิลปกรรมแสดงฝีมือในการเขียนภาพชีวิตของประชาชนในแง่มุมต่าง ๆ (Phubanthat special project, 2001, pp. 433–434)

รูปแบบการใช้ภาษาในการรายงานซึ่งถอดความจากวิทยุจะเป็นภาษาลักษณะทางการ แต่เนื้อหาอื่น ๆ มีการใช้ภาษาถิ่น เพราะกองบรรณาธิการปรับปรุงเนื้อหาเพื่อความหลากหลายและเป็นเหตุการณ์จริงที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ของมวลชนในเขตงานที่กระจายกันอยู่หลายเขต จึงส่งผู้จัดทำตะวันแดงคือ คุณแสงไปอบรมทักษะ เทคนิควิธีการเขียนข่าว การสัมภาษณ์บุคคล การส่งข่าว การเขียนบทกวีและบทความให้แก่สหายทั่วทุกเขตงานแล้วให้สหายในแต่ละเขตส่งผลงานของตนเพื่อให้กองบรรณาธิการคัดเลือกและตีพิมพ์เรียกว่า นักข่าวแนวหน้า หรือ น.ข. (Phubanthat special project, 2001, pp. 436–438) รวมถึงการทำข่าวในขณะที่กองทัพออกรบจริงกับกองกำลังปราบปรามของรัฐเรียกว่า นักข่าวสงคราม แต่ด้วยความเสี่ยงอันตรายเกินไป การออกทำข่าวพร้อมกับกองทหารจึงยุติไป ด้านออกแบบเชิงศิลป์ คอลัมน์ส่วนใหญ่จะมีการเขียนภาพประกอบจากเนื้อหาและภาพเหมือนบุคคลจริงในกรณีการรายงานข่าวด้วยเทคนิคทำมือคือ การจุดเหล็กแหลมลงบนกระดาษไข (Phubanthat special project, 2001, pp. 440–443)

เนื้อหาที่เข้าถึงผู้อ่านทันต่อสถานการณ์และมีความสวยงามดึงดูดสายตา ทำให้ตะวันตกังได้รับความนิยมอย่างสูง มีอัตราการตีพิมพ์ที่บางครั้งเป็นหลักพันต่อหนึ่งฉบับกระจายไปสู่พื้นที่ภายนอก คือ สงขลา นครศรีธรรมราช และ กรุงเทพมหานครด้วย แต่สุดท้ายด้วยกระแสการปฏิวัติที่ไปสู่จุดตกต่ำ สหายนักศึกษาเดินทางคืนเมือง เขตงาน 3 จังหวัด ก็เช่นเดียวกัน วารสารตะวันตกังจึงยุติบทบาทลงใน พ.ศ.2524 แต่งานโรงพิมพ์ยังผลิตผลงานอยู่ในเขต 3 จนกระทั่งปิดการพิมพ์หนังสือลงเมื่อ พ.ศ.2525 เนื่องจากสหายกลับคืนเมืองจนหมด

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่านอกจากตะวันตกังจะนำเสนอภาพการปฏิวัติในท้องถิ่นแล้ว ยังมีเนื้อหาที่ก้าวหน้าคือ คอลัมน์ “คุยกับพิมพ์ยอม” ซึ่งระบุว่าต้องการส่งเสริมสิทธิสตรีโดยเฉพาะ และบางฉบับของคอลัมน์ศิลปะวัฒนธรรมที่มีลักษณะของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมสิทธิสตรีคล้ายกับคอลัมน์คุยกับพิมพ์ยอม แต่ไม่ปรากฏลักษณะการส่งเสริมสิทธิสตรีในคอลัมน์อื่น ๆ อาจมีบางคอลัมน์ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับคุยกับพิมพ์ยอมคือการสื่อสารด้วยเรื่องเยาวชน เช่น คอลัมน์ ลูกทุ่งหนุ่มสาว เรื่อง “ปัญหาหัวใจ” โดย การเกศ กล่าวถึงหญิงสาวคนหนึ่งชื่อ นิม อายุ 17 ปี เขียนจดหมายไปปรึกษาเรื่องความรักกับคอลัมน์นิสต์ว่ามีคนรักหลายคน แต่ไม่รู้ว่าจะเลือกใครดี ตอนจบผู้เขียนสรุปว่าเป็นธรรมดาที่วัยรุ่นจะมีความรัก แต่ไม่ควรให้ความสำคัญกับปัญหาความรักถึงขั้นเสียเวลาเขียนจดหมาย ยังมีเรื่องปัญหาบ้านเมืองอีกมากมายที่สำคัญกว่า จุดประสงค์ของผู้เขียนคือการชี้แนะแนวทางการมีความรักตามโลกทัศน์-ชีวิตน์แบบ พคท. ไม่ได้เน้นที่ประเด็นสตรี ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจเนื้อหาของคอลัมน์ “คุยกับพิมพ์ยอม” และคอลัมน์ศิลปะวัฒนธรรมเป็นเนื้อหาหลัก

คุยกับพิมพ์ยอม

จากการสำรวจเนื้อหาของคอลัมน์ “คุยกับพิมพ์ยอม” หรือบางครั้งใช้คำว่า “พิมพ์ยอม” และคอลัมน์ “ศิลปะวัฒนธรรม” สามารถสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

ตาราง 1 เนื้อหาของคอลัมน์คุยกับพิมพยอม และศิลปวัฒนธรรม

ฉบับ	ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ตุลาคม 2522	ศิลปวัฒนธรรม	พิมพยอม	การกีฬา ในป่า ใหญ่	การแข่งขันกีฬาฉลอง 7 สิงหา (วัน เสียงปืนแตก) มีการแข่งขันกีฬา หลายประเภท เช่น บาสเกตบอล และบิงปองของสหทัยหญิง (Phimphayom, 1979, pp. 34–37)
ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 พฤศจิกายน 2522	คุยกับพิมพยอม	กระจ่าง จันทร์ เพ็ญ	หนีโลก	“อ้อย” หญิงอายุ 17 ฐานะ ยากจนโดนแม่บังคับแต่งงานกับ คนรวยที่มาชอบเธอเพื่อจะ ทำให้ครอบครัวสุขสบาย แต่เธอ ไม่ยินยอมจึงฆ่าตัวตาย ผู้เขียน จับบทด้วยข้อความ “เพื่อนหญิง ที่รักคะ ชีวิตของเด็กหญิงวัย 17 กำลังสดใสบริสุทธิ์สมควรจะได้ สัมผัสแต่สิ่งที่ดีงามของชีวิต แต่อะไรเล่าที่เธอได้รับตอบแทน จากสังคมทราชม์ ชีวิตถูกตีราคา เป็นวัตถุที่แลกเปลี่ยนซื้อหาได้ ด้วยเงินตรา ความเป็นหญิงถูก เหยียดลงเป็นเพียงเครื่องบำเรอ อารมณ์ของชาย” (Krachang Chanpen, 1979, pp. 38–39)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2523	คุยกับพิมพยอม	นกไฟ	นารี เป็น นางรำ	ผู้เขียนเกริ่นว่า “เพื่อนหญิงคะ” เนื้อหา คือ “นารี” เด็กสาว ชาวบ้านอายุ 16 พบกับสุชาติ ชายที่มา รับจ้างตัดยาง ในหมู่บ้านและนัดกันไปเที่ยว งานในเมือง หลังได้เสียกัน สุชาติ หลอกนารีไปขายเป็นนางรำวง รอบละบาท (Nokfai, 1980, pp. 42–43)

ตาราง 1 (ต่อ)

ฉบับ	ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2523	คุยกับ พิมพ์ยอม	หญิง ยิ๋งนาย	สาว ใจแตก	“ละมัย” และเพื่อนชอบดาราที่ แต่งหน้าแต่งตัวสวย วันหนึ่งมีหญิง ต่าง ถิ่น แต่ง ตัว ดี เข้า มา ขาย เครื่องสำอางในหมู่บ้านและสาธิต การแต่งหน้าพร้อมพูดว่า “ไม่รวย ก็สวยได้” สาว ๆ ในหมู่บ้านจึงซื้อ เครื่องสำอาง ต่อมาละมัยได้รับ จดหมายรักจากสมศักดิ์ สวยศิลป์ ที่เคยเจอกันในโรงหนัง ส่งมานัดเจอ ละมัยอีกครั้ง ละมัยโกหกแม่ว่าจะไป เยี่ยมย่าที่โรงพยาบาลในเมือง แต่เธอ ไปเจอสมศักดิ์ รุ่งเช้ามีคนมาแจ้งข่าว ว่าละมัยโดนจี้กโก๋ฆ่าข่มขืนยัดคุน้ำ กลางตลาด ผู้เขียนจบบทด้วย ข้อความว่า “เพื่อนหญิงคะ นี่เป็น เลี้ยวหนึ่งของชีวิตหญิงในสังคม พอนพะ เน่าเปื่อย เหลวแหลก เท่านั้นเอง เห็นมั๊ยล่ะ เขารังแก เพื่อนหญิงของเราอย่างไรกัน เมื่อไหร่ละคะ สภาพบัดซบเช่นนี้ ที่เกิดกับละมัยจะหมดสิ้นไปเสียที ใครตอบได้มั๊ย ผู้ครองเมืองชุดไหน ที่จะตอบคำถามนี้” (Ying Yingnai, 1980a, pp. 28–30)

ตาราง 1 (ต่อ)

ฉบับ	ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม 2523	ศิลปวัฒนธรรม	หญิง อิงนาย	งาน แต่งงาน	งานแต่งงานเมื่อก่อนเป็น ธรรมเนียมพบปะญาติมิตรมี ผู้ใหญ่อวยพร แต่งานแต่งงานนี้ และใจละทิ้งประเพณีอันดีงาม บ่าวสาวได้เสียกันก่อนแต่งงาน และแสดงความรักกันต่อหน้า ผู้คนในงานแต่งเพื่อเงินรางวัล จากแขกและงานแต่งงานกลายเป็น การแข่งขันกันจนก่อให้เกิด หนี้สินจากการกู้ยืมเงินมาจัดงาน ผู้เขียนจบด้วยข้อความ “วัฒนธรรมอันดีงามที่บรรพบุรุษ เราได้สร้างและสืบทอดกันต่อมา กำลังถูกกลืนด้วยค่านิยมที่ หลงใหลในฝรั่งต่างชาติ ฟุ้งเฟ้อ เห่อเหิม หมกมุ่นอยู่แต่เรื่อง กามารมณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เรารู้ คนต้องสังวรและช่วยกัน คัดค้านเพื่อรักษาวัฒนธรรมอันดี งามของเราให้สืบทอดไป”(Ying Yingnai, 1980b, pp. 33–35)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม 2523	คุยกับ พิมพ์อม	ไม้ไผ่	5 ต่อ 1	“น้อย” โดนหลอกไปข่มขืนหลัง จากไปเที่ยวงานในเมืองโดย “เชียร์” คนรักและเพื่อน 4–5 คน ของเชียร์ซึ่งเป็นวัยรุ่นคนดูถูก ปิดท้ายด้วย “เพื่อนหญิง เรายัง ยินยอมให้สังคมอภัยคนนี้ ดำรง อยู่เพื่อเอารัดเอาเปรียบ กตขีเรา อยู่อีกหรือ ทำไมเราไม่มาช่วยกัน คิดช่วยกันสร้างสังคมที่น่าอยู่ กว่านี้กันเล่า ฉันคิดว่ามันควรจะ ถึงเวลาที่ต้องพังทลายลงเสียแล้ว” (Maiphai, 1980, pp. 36–37)

ตาราง 1 (ต่อ)

ฉบับ	ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 สิงหาคม 2523	คุยกับ พิมพ์อม	หน่อไม้	บทเรียน ของฉัน	หญิงแม่บ้านอยากให้สามีซึ่งเป็น ทหารบ้านมอบตัวกับนาย (ตำรวจ- ผู้วิจัย) จะได้มีเวลามาอยู่กับครอบครัว สามีไม่ยอม เธอจึงให้หมอฟีทำของใส แต่ไม่เป็นผล สามีไม่โกรธและบอกว่า นั้นไม่ทำให้เขาขม ออกตัว (การมอบตัวกับทางการ-ผู้วิจัย) ภรรยาารู้ตัวว่าทำผิด เพราะตั้งแต่ สามีรู้จักกับสหายก็ทำงานช่วย เพื่อนบ้านมาตลอดเป็นสิ่งที่สมควร สนับสนุน (Nomai, 1980, pp. 36-37)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน 2523	คุยกับ พิมพ์อม	สามแก้ว	สาว ทิพย์ ผู้หลง ทาง	“ทิพย์” เมียของดอนที่ขยันทำงาน แต่เธอติดพนัน สูบบุหรี่และติดเหล้า นำเงินไปเล่นการพนัน ดอนกลับจาก ทำงานไม่เจอทิพย์จึงไปตามและขอ ให้ทิพย์ดูแลจัดหาอาหารให้เขา เรื่องการพนันและเหล้าเขาไม่ว่า แต่อย่ามากเกินไป ทิพย์ไม่รับฟัง ดอนจึงตบทิพย์ ผู้เขียนปิดบทว่า “เป็นอย่างไรคะเพื่อนหญิง นำสงสาร สาวทิพย์นะคะ สิ่งที่เรา กำลัง ประพาศิอยู่ นั่นคือ ทาง ไปสู่ ความหายนะ พิมพ์อมเชื่อว่า ยังมี เพื่อนหญิงอีกหลายคนติดอยู่ใน สภาพแบบเดียวกับสาวทิพย์ ไม่สาย เกินไปหรอกคะ หนทางใหม่นั้นยังมีอยู่ แต่พิมพ์อมจะขอฝากให้เพื่อนหญิง ทั้งหลายช่วยกันคิดคะ” (Samkaeo, 1980, pp. 32-33)

ตาราง 1 (ต่อ)

ฉบับ	ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
ปีที่ 4 ฉบับที่ 8 ธันวาคม 2523	คุยกับ พิมพ์ยอม	พิชิต ปัญหา	ลิ้นลม	“ริน” ลูกสาวคนโตของแม่ค้าขายขนม พอเสียไปตั้งแต่เด็ก รินมาขายของ ในงานได้รู้ว่ามีผู้ชาย 2-3 คนมาจีบ ในคืนนั้น ไม่ถึงหนึ่งอาทิตย์รินไป ดูหนังกับเขาในเมือง และรินต้องโดย ไม่รู้ว่าเป็นพ่อ ผู้เขียนปิดบทด้วย “เพื่อนหญิงคะ ผู้หญิงที่ถูกหลอก อย่างรินนั้นมีอีกมากมาย เพื่อน ๆ เปื้อนและเอือมระอาต่อสังคมที่เป็น อย่างทุกวันนี้แล้วหรือยังคะ มันสมควร จะเปลี่ยนแปลงแล้วไหมเพื่อนรัก” (Phichit Panha, 1980, pp. 39-40)
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2524	คุยกับ พิมพ์ยอม	สีป่า	สาวงาม	“ปริก” เปลี่ยนชื่อเป็นสุริย์พร มา ประกวดเทพีสงกรานต์ ปริกเป็น เพื่อนหมู่บ้านเดียวกับฉัน แต่ปริก ที่ชนะรางวัลแล้วกลับทำเป็นไม่รู้จำขึ้น ต่อมามีชายหนุ่มมาติดพันปริกทั้งคู่ ข้าราชการ พ่อค้า และผู้กองลูกสอง ปริกต้องกับผู้กอง แต่เขาไม่ยอมรับ ผู้เขียนจบบทด้วยข้อความ “เพื่อน หญิงคะ ความเจ็บปวดที่สาวปริก ได้รับ คงเป็นบทเรียนที่ดี ใครจะ สงสารและเห็นใจใครในสังคมตัวใคร ตัวมันเช่นนี้ มาร่วมกันเปลี่ยนสังคม แบบนี้เสียทีเถอะ” (Sipa, 1981, pp. 32-33)

ที่มา: รวบรวมจากวารสารตะวันแดง โดยผู้วิจัย

เนื้อหาทั้งหมดมาจากการแต่งเรื่องราวสมมติที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่านและมีพื้นหลังสถานที่ของเนื้อเรื่องเป็นสังคมท้องถิ่นชนบทภาคใต้ มีการใช้ภาษาถิ่นได้ในบางเรื่อง พร้อมการระบุคำแปลเป็นภาษาภาคกลาง ตัวละครคือ หญิงสาวชาวบ้านที่จะต้องเผชิญปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตส่วนตัว แต่เป็นชีวิตส่วนตัวที่ปฏิสัมพันธ์กับเพศชาย สุดท้ายจะส่งผลบางอย่างที่ทำให้ชีวิตหญิงสาวชาวบ้านตกเป็นฝ่ายถูกกระทำ ถูกเอารัดเอาเปรียบและกดขี่จากสังคมทุนนิยมและชายเป็นใหญ่ ผู้เขียนมักขึ้นต้นและลงท้ายเนื้อหาด้วยข้อความ “เพื่อนหญิงคะ” หรือ “เพื่อนหญิงที่รักคะ” พร้อมกับเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาให้แก่ผู้หญิงในลักษณะเชิงตั้งคำถามและอบรมสั่งสอนและวิพากษ์วิจารณ์สังคมตามแนวคิด “กึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินา” และโลกทัศน์-ชีวิตทัศน์ ที่เป็นแนวทางการวิเคราะห์ของพคท. และชี้ชวนให้ผู้อ่านเข้าร่วมการต่อสู้กับพคท. เพื่อจะปลดปล่อยผู้หญิงจากการถูกกดขี่นำไปสู่ความสุขและความเท่าเทียมทางเพศในที่สุด

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางพบว่าผู้เขียนคอลัมน์ “คุยกับพิมพยอม” และ “ศิลปวัฒนธรรม” มีทั้งหมด 9 นามปากกาคือ พิมพยอม, กระจ่าง จันทรเพ็ญ, นกไฟ, หญิงยิงนาย, ไม้ไผ่, หน่อไม้, สามแก้ว, พิชิต ปัญหา และสีปา แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าเจ้าของนามปากกาทั้งหมดเป็นใครและมีภูมิหลังทางชนชั้นแบบใด จากการพิจารณาเรื่องการใช้ภาษามีความเป็นไปได้ว่าผู้เขียนทั้งหมดอาจเป็นสหายหญิงด้วยการใช้ภาษาบ่งบอกเพศคือ “เพื่อนหญิงคะ” คุณบุญยังซึ่งทำหน้าที่บรรณาธิการระบุว่าคอลัมน์ทั้งสองนี้ไม่ได้เขียนโดยกองบรรณาธิการแต่มาจากการเปิดรับบทความจากสหายทั่วไปในเขตงาน 3 จังหวัด (คุณบุญยัง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2567) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าคอลัมน์นิสต์ทั้งหมดคือสหายหญิงในเขตงานที่ส่งบทความเข้ามาตีพิมพ์ อย่างไรก็ตามเนื่องจากคุณบุญยังได้ออกจากขบวนการปฏิวัติใน พ.ศ.2522 ช่วงเวลาหลังจากนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงภายในกองบรรณาธิการเนื่องจากคอลัมน์คุยกับพิมพยอมได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจนถึงขั้นมีผู้อ่านส่งจดหมายมาสอบถามข้อมูลจาก “ทิดจ๋า” เจ้าของคอลัมน์นี้คนเดียวในปี ซึ่งคอลัมน์จดหมายถามตอบกับผู้อ่าน โดยศรีขวิด พลอยมิด เขียนจดหมายถามทิดจ๋าว่า “ฉบับก่อน เรื่องหนีโลกที่กระจ่าง จันทรเพ็ญ เขียนนำอ่านจัง อยากรู้จักกับคนเขียนจัง” ข้อความตอบกลับของทิดจ๋าระบุเพียงคำว่า “กระจ่าง จันทรเพ็ญ เป็นสหายผู้ปฏิบัติงานมวลชน อยู่จังหวัดตรัง เป็นสหายหญิง (Thitcham, 1980, pp. 41-42) กระจ่าง จันทรเพ็ญ จึงน่าจะเป็นสหายหญิงคนหนึ่งที่ส่งผลงานให้กองบรรณาธิการพิจารณาตีพิมพ์ แต่กองบรรณาธิการจะไม่ทราบหรือไม่สามารถระบุตัวตนได้ว่า

ผู้เขียนคือใคร ข้อมูลส่วนนี้ยังไม่อาจสรุปได้ว่าภูมิหลังผู้เขียนเป็นสหายหญิงท้องถิ่น หรือนักศึกษาปัญญาชน ด้วยข้อมูลที่ไมเพียงพอในการพิจารณาภูมิหลังทางชนชั้น และแหล่งที่มาของแนวคิดที่ต้องการส่งเสริมบทบาทผู้หญิง แต่เนื้อหาของผู้เขียน ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในลักษณะเดียวกันคือการสื่อสารกับผู้อ่านโดยเน้นไปที่ สหายหญิงเป็นการเฉพาะ เพราะทุกบทความจะมีการใช้ข้อความบอกจุดประสงค์ และมีเป้าหมายของผู้เขียนชัดเจนว่าต้องการสื่อสารกับหญิงสาววัยรุ่น อีกทั้งสถานที่ (background) ทั้งหมดคือสังคมท้องถิ่นใต้ และตัวละครหลักที่เป็นตัวเดินเรื่องคือตัวละคร ที่เป็นหญิงสาวชาวบ้าน มีพื้นฐานทางอาชีพและสังคมคล้าย ๆ กัน นั่นหมายความว่า “คุยกับพิมพยอม” ต้องการสื่อสารกับผู้หญิงชาวบ้านในท้องถิ่นใต้ ทั้งสหายหญิง ที่อยู่ในพรรคและมวลชนหญิงที่เป็นประชาชนทั่วไป กระนั้นก็ยังไม่สามารถชี้ชัดได้ ว่าที่มาของแนวคิดเบื้องหลังของบทความทั้งหมดผู้เขียนได้รับอิทธิพลจากแนวทาง ของพรรคมากน้อยประการใด จึงต้องพิจารณาแนวคิดเรื่องสตรีนิยมของ พคท. และแนวทางเคลื่อนไหวของขบวนการกลุ่มนักศึกษาหญิงในช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 กับเนื้อหาของบทความในคอลัมน์คุยกับพิมพยอมเพื่อหาจุดเชื่อมโยง ของเบื้องหลังแนวคิดสตรีที่ผู้เขียนเสนอ

แม้จะไม่สามารถระบุผู้เขียนคอลัมน์ “คุยกับพิมพยอม” และ “ศิลปวัฒนธรรม” ได้ชัดเจน แต่คุณสร้อย สหายหญิงท้องถิ่นคนหนึ่งในเขตงาน 3 จังหวัดระบุว่า ครั้งหนึ่งเธอได้มีโอกาสเขียนบทวิส่งลงตีพิมพ์ในตะวันแดง (คุณสร้อย, ผู้ให้ สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2567) สหายหญิงท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอยู่ในการเขียนเนื้อหา ตะวันแดง ดังเช่นที่กองบรรณาธิการอธิบายว่ามีการเปิดรับงานเขียนจากสหายทั่วไป ของเขตงานที่ไม่อยู่ในคณะกองบรรณาธิการตะวันแดงเช่นกัน

แนวคิดการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงที่ในเนื้อหาของคอลัมน์ “คุยกับพิมพยอม”

เมื่อนักศึกษาปัญญาชนจำนวนมากเข้าร่วมการต่อสู้ในเขตป่าเขาเพื่อความเร็วของการให้การศึกษา พคท. จึงจัดให้มีการก่อตั้งโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษา ในระยะเวลาอันจำกัดชื่อว่า โรงเรียนการเมืองการทหาร เพื่อให้การศึกษาทาง การเมืองเบื้องต้น บทเรียนในโรงเรียนการเมืองการทหารส่วนใหญ่จะมีลักษณะ คล้ายคลึงกันทั้งหมดคือมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย พื้นฐานทฤษฎี แนวทางและ หนทางการต่อสู้ของพรรคตั้งแต่การวิเคราะห์สังคมไทย ชนชั้นและการต่อสู้ทางชนชั้น การสร้างแนวร่วม เรียกว่า แก้วสามประการของกองทัพ การต่อสู้ด้วยอาวุธ หนทาง ชนบทล้อมเมือง แนวทางมวลชน มีเอกสารอ้างอิงคือ สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตุง

และแถลงการณ์ 30 ปี ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (Chantana Fongtale, 1996, p. 19) วิธีการเรียนคือการแบ่งกลุ่มกันอภิปราย เช่น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจากปริมาณสู่คุณภาพ วัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ เพื่อฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการวิจารณ์ตนเองซึ่งหมายถึงการทบทวน วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเองแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุง (Panat Na Doi Yao, 2006, pp. 39–41) ช่วงเวลาที่จัดการเรียนการสอนการเมืองจะเป็นเวลาหลังอาหารค่ำ ลักษณะการเรียนการสอนคล้ายคลึงกันทั่วทุกเขตงานทั่วประเทศ

ข้อมูลจากงานเขียนที่ถูกใช้ในบทเรียนของพรรคที่ผู้วิจัยพบว่ามีกรกล่าวถึงบทบาทสตรีประกอบด้วย นโยบายเฉพาะหน้า 10 ประการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ประกาศใน พ.ศ.2511 ข้อ 9 มีเนื้อหาคือ “หญิงมีสิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา และอาชีพเท่าเทียมชาย, ขยายบทบาทของสตรีในการเคลื่อนไหวปฏิวัติและการผลิต, ส่งเสริมสวัสดิการของหญิงและเด็กอย่างเต็มที่ให้เยาวชนมีหลักในการทำงาน ส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดที่รักชาติ รักประชาธิปไตย รักประชาชน รักการแรงงาน เข้าร่วมการปฏิวัติอย่างเอาการเอางาน มีจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม” (“The 10 immediate policies,” 1968) เมื่อมีการแก้ไขนโยบายเฉพาะหน้าที่ปรับปรุงใหม่ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2519 เนื่องในวาระครบรอบ 34 ปีของพรรคในข้อ 9 มีการแก้ไขเนื้อหาเป็น “หญิงมีสิทธิเท่าเทียมชาย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษาและการทำงาน ส่งเสริมบทบาทของหญิงในการเคลื่อนไหวปฏิวัติและการผลิตประกันสวัสดิการของหญิงและเด็ก ประกันการศึกษาและการมีงานทำของเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รักประชาชน รักการใช้แรงงาน มีจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม เข้าร่วมการปฏิวัติและสร้างสังคมใหม่อย่างเอาการเอางาน ส่งเสริมให้ทหารปฏิวัติและผู้ทำงานปฏิวัติที่ทุพพลภาพครอบครัวของผู้พลีชีพเพื่อการปฏิวัติและครอบครัวทหารปฏิวัติ” (“The immediate policies,” 1976, p. 4)

นอกเหนือจากนโยบายเฉพาะหน้า แนวทางของพรรคที่สหายทุกคนต้องศึกษาและปรากฏการกล่าวถึงผู้หญิงคือ แถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเนื่องในวันก่อตั้งพรรคครบรอบ 30 ปี วันที่ 1 ธันวาคม 2515 ในทั้งหมด 14 ข้อ ข้อ 11 ชื่อหัวข้อ พรรค มีรายละเอียดบางส่วนกล่าวว่า “องค์การจัดตั้งของพรรคจะต้องสนใจรับสมาชิกพรรคชายหญิงจากบุคคลที่ดีเลิศในชนชั้นกรรมกรตลอดจนประชาชนผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ นักรบกองกำลังอาวุธประชาชนและปัญญาชนที่ปฏิวัติที่ตัดสินใจต่อสู้เพื่อภารกิจลัทธิคอมมิวนิสต์ สนใจเฉพาะผู้ปฏิบัติงาน

โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานท้องถิ่นสตรีและเยาวชนขึ้นท่ามกลางการต่อสู้ปฏิวัติ” (Mongkolworawan, 2004, p. 222) และเนื้อหาของหนังสือเรื่องของเราเอง กล่าวถึงความสำคัญของผู้หญิงว่า “ในหมู่ผู้ชายเรามีอีกหลายคนที่ไม่สามัคคีกับผู้หญิง ดูหมิ่นผู้หญิงว่าสายตาสั้น ใจแคบ เราว่าความคิดอย่างนี้ไม่ถูก ผิดมาก เป็นผลร้ายต่อความสามัคคี ผู้หญิงตั้งแต่เล็กจนโต ต้องทำงานบ้านทุกวัน ยิ่งตั้งแต่เข้าจนคำ ยิ่งมีลูกหลายคนก็ยังยุ่ง แม้จะเป็นงานที่ไม่ต้องใช้กำลังเท่าไร แต่ก็มีความเหนื่อย ทำเท่าไรก็ไม่รู้จักหมด ถ้าผู้ชายทำงานบ้านเลี้ยงลูกดูสัปดาห์หนึ่งก็จะรู้ได้ว่างานของผู้หญิงนั้นยุ่งแค่ไหน เพราะผู้หญิงต้องทำแต่งงานบ้านทุกวัน ผู้หญิงจึงไม่มีโอกาสรู้เรื่องการเมืองอะไร ประเพณีที่ผู้ชายก็ไม่นิยมให้ผู้หญิงเรียนหนังสือมาก ไม่ให้ไปเที่ยวไกลบ้าน ดังนั้น ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้หญิงจะรู้น้อย แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงจะรู้มากไม่ได้ เรามีนักปฏิวัติผู้หญิงมากมายที่ต่อสู้กับจักรวรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลปฏิกิริยาอย่างกล้าหาญ ในประเทศที่ประชาชนชนะแล้วผู้หญิงเป็นรัฐมนตรีเป็นนายอำเภอ ผู้พิพากษาก็มีมาก เราไม่ควรดูหมิ่นผู้หญิง เราควรจะรับใช้ประชาชน สตรีก็เป็นประชาชนที่ถูกกดขี่ขูดรีด ถูกสังคมเหยียบย่ำมากที่สุด ดังนั้น เราก็ควรจะสามัคคีกับผู้หญิง ควรช่วยเหลือเขาอย่างจริงจัง ช่วยให้เขาตื่นตัวก้าวหน้า เราต้องเข้าใจว่าผู้หญิงมีจำนวนมากกว่ครึ่งหนึ่งของพลเมืองทั้งประเทศ ถ้าผู้หญิงไม่ลุกขึ้นต่อสู้ งานปฏิวัติก็ไม่มีวันชนะ นี่เป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายที่สุด ใครไม่ยอมรับความจริงข้อนี้ ก็จะไม่ทำงานไม่ได้ผลสำเร็จ ทุกวันนี้ก็จะเห็นได้ว่า ในเขตที่มีการเคลื่อนไหวของประชาชนนั้น ที่ไหนทำงานสตรีได้ดี งานที่นั่นก็ขยายตัวออกไปได้อย่างรวดเร็ว ที่ไหนทำงานสตรีไม่ได้ดี งานที่นั่นก็ขยายตัวไม่ออก ในการปฏิวัติของประเทศต่าง ๆ มีสตรีมากมายเข้าร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย และก็มีสตรีหลายพันคนได้รับเกียรติให้เป็นวีรสตรีของประเทศนั้น ๆ เราจึงมองข้ามผู้หญิงไม่ได้เป็นอันขาด จะต้องสามัคคีกับผู้หญิงให้ดีที่สุด” (Mit Samanan, 1997 as cited in Yimprasoet, n.d., pp. 124–125) และใน “วินัย 10 ข้อ” ของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย เขต 3 จังหวัดมีเนื้อหาข้อที่ 8 ระบุว่า “ไม่ลวนลามสตรี”

เนื้อหาของพรรคที่กล่าวถึงผู้หญิงทั้งหมดแม้จะมีเนื้อหาความที่พยายามส่งเสริมบทบาทสตรี แต่เมื่อลองไปในรายละเอียดไม่ปรากฏว่ามีแนวทางใด ๆ ที่เป็นรูปธรรมหรือเป็นตัวอย่งชี้เข้าไปสู่การปฏิบัติ ว่าต้องส่งเสริมผู้หญิงอย่างไร ให้ผู้หญิงทำหรือไม่ทำอะไรสิ่งใดเพื่อเป็นการสนับสนุนและให้ได้มาซึ่งความเสมอภาคเท่าเทียม หรือเนื้อหาใน “ใครสร้าง ใครเลี้ยง” แม้จะมีความพยายามส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทนอกเหนือจากงานในบ้าน (domestic work) แต่จุดมุ่งหมายมีลักษณะสื่อสารกับ

สหราชอาณาจักรจะเป็นการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับผู้อ่านที่เป็นสหราชอาณาจักร นอกจากนี้ พคท. ยังสนับสนุนแนวทาง 3 ขั้ว หมายถึง มีคู่วัว ขั้ว แต่งงาน ขั้ว และมีลูก ขั้ว เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างเพศของชายหญิงในสถานการณ์ปฏิวัติอีกด้วย

แนวทางปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกมีจุดเริ่มต้นมาจากความคิดของ Karl Marx และ Friedrich Engels ปัญญาชนที่ทำงานความคิดของ พคท. ก็ได้รับอิทธิพลจากการอ่านงานเขียนของนักปราชญ์ทั้งสองเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะงานเขียนที่วิเคราะห์ความเป็นมาของการกดขี่ผู้หญิงที่มีชื่อเสียงคือ The Origin of the Family, Private Property and the State โดย Engels ได้เข้ามาสู่ความรู้ของสังคมไทยผ่านการแปลของปัญญาชนคนสำคัญคือ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ในชื่อ “กำเนิดครอบครัวของมนุษยชาติ” และกุหลาบได้แสดงปาฐกถาเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2495 ในชื่อ “ฐานะของสตรีที่เป็นมาในประวัติศาสตร์” ปีเดียวกัน อัครนิ พลจันทร์ นามปากกา อินทรายุธ เขียนบทความ “ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปาฐกถาฐานะของสตรีที่เป็นมาในประวัติศาสตร์” ต่อมา จิตร ภูมิศักดิ์ นามปากกา สมชาย ปรึกษาเจริญ เขียนบทความ ตีพิมพ์ พ.ศ.2500 ชื่อ “อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสตรีไทย” เนื้อหาการวิเคราะห์ของงานทั้ง 3 ชิ้น ซึ่งเป็นปัญญาชนฝ่ายซ้ายมีลักษณะต่อเนื่องส่งเสริมกัน ด้วยการวิเคราะห์ว่าพัฒนาการสังคมในยุคแรกของมนุษยชาติเกิดจากสังคมผู้หญิงเป็นใหญ่ พัฒนาการที่ก้าวสู่สังคมทุนนิยมทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเปลี่ยนมาสู่เพศชาย และกลายเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ เปรียบเทียบกับพัฒนาการของสังคมไทยที่เป็นสังคมศักดินา กดขี่ผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุทางเพศเช่น การคลุมถุงชน และเมื่อสหรัฐอเมริกาเข้ามาดำเนินนโยบายที่มอมเมาเรื่องความงาม การค้าประเวณี และผู้หญิงยังถูกกดขี่เรื่องค่าแรงขั้นต่ำ ทางออกของปัญหาทั้งหมดคือการต่อสู้ทางเศรษฐกิจและชนชั้น (Sangdao bookclub, 1976) แม้การวิเคราะห์สังคมและเสนอแนวทางเรียกร้องสิทธิสตรีนี้จะถูกนำเสนอโดยแนวคิดมาร์กซิสต์และผู้เขียนสองคน คือ อัครนิ พลจันทร์ และจิตร ภูมิศักดิ์ (จิตรเสียชีวิตก่อนได้รับการเป็นสมาชิกพรรคอย่างเป็นทางการ) จะได้เข้าร่วมกับ พคท. แต่งานเขียนนี้ก็ไม่ใช่นโยบายที่พรรคนำไปปรับใช้กับนโยบายต่าง ๆ ที่ประกาศใช้ในนามของพรรคอย่างเป็นทางการ

ในทางกลับกันแนวคิดเหล่านี้กลับปรากฏอยู่ในงานเขียนของนักศึกษาหญิงที่มีบทบาทในกลุ่มผู้หญิงจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในช่วงทศวรรษ 2510 คือ “โลกที่สี่” โดย จิระนันท์ พิตรปรีชา ตีพิมพ์เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2518 (Pitpricha, 1975) “ปัญหาและแนวทางการต่อสู้ของผู้หญิง” โดย ฤดี เรืองชัย ตีพิมพ์เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2518 (Ruedi Roengchai, 1975) หนังสือทั้งสองเล่มนี้มีเนื้อหา

ใกล้เคียงกันคือ วิเคราะห์ว่าผู้หญิงถูกกดขี่ เพราะความอดอยากจึงต้องกลายเป็นโสเภณี ต่อต้านการประวัตนางงาม เรียกร้องให้มีการขึ้นค่าแรงที่เท่าเทียมระหว่างชายหญิง ขอร้องเพื่อสิทธิสตรีแบบสังคมนิยม แต่ขณะเดียวกันก็วิจารณ์แนวทางการต่อสู้เพื่อสิทธิแบบมาร์กซิสต์ว่ายังไม่เพียงพอเพราะการกดขี่ผู้หญิงไม่ได้มีอยู่เพียงแต่ด้านเศรษฐกิจยังรวมถึงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมด้วย โดยอ้างอิงจากแนวคิดนักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศสคือ ซิโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) เช่นเดียวกับบันทึกความทรงจำของนักกิจกรรมสมาชิกกลุ่มผู้หญิงธรรมศาสตร์ คือ ลุชีลา ตันชัยนันท์ (Tanchainan, 2003) และสุนี ไชยรส ซึ่งระบุว่าช่วงเวลาดังกล่าวพวกเธอได้ทำกิจกรรม เช่น การศึกษาปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโสเภณี ต่อต้านการประวัตนางงามไทย ร่วมชุมนุมกับกรรมกรหญิงในโรงงานเพื่อเรียกร้องค่าแรงและการจัดงานวันสตรีสากลเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2518 (Chaiyaroze, 2004)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของคอลัมน์ “คุยกับพิมพ์อม” และแนวคิดที่กล่าวถึงการส่งเสริมผู้หญิงของ พคท. และแนวคิดที่มาจากข้างนอก พคท. พบว่างานเขียนของปัญญาชนฝ่ายซ้ายและงานเขียนของกลุ่มนักศึกษาหญิงมีลักษณะการวิเคราะห์และส่งเสริมสิทธิสตรีในรูปแบบที่สอดคล้องกันคือ ประเด็นที่อยู่ในเนื้อหาของคุยกับพิมพ์อม ประกอบด้วย ศิลธรรมอันดีงามของสังคมไทยถูกลดค่า (รักนวลสงวนตัว) ผู้หญิงถูกกดขี่และถูกมองเป็นวัตถุทางเพศจากสังคมนิยมเช่น การประวัตนางงาม การแต่งกายฟุ้งเฟ้อ การเที่ยวงานบันเทิง ความรักต่อสังคมสำคัญกว่าความรักส่วนบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม (empower) ผู้หญิงการสั่งสอน และโน้มน้าวให้เชื่อในแนวทางของการต่อสู้ของพคท. ที่จะทำให้ผู้หญิงถูกปลดปล่อยจากการถูกกดขี่ ถูกเอาเปรียบ ประเด็นเนื้อหาของงานเขียนนักศึกษาหญิงคือ ปัญหาการถูกกดขี่ทางเพศ การต่อต้านประวัตนางงาม แต่คุยกับพิมพ์อมจะส่งเสริมให้ผู้อ่านเดินตามแนวทางของ พคท. ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาหญิงมีทั้งเห็นด้วยกับแนวทางแบบมาร์กซิสต์แบบเดียวกับ พคท. แต่ก็วิพากษ์วิจารณ์และเสนอแนะเพิ่มเติมจากแนวทางของ พคท. คือสตรีนิยมแนวสังคมนิยม (socialist feminism) เช่น การต่อสู้ด้านกฎหมาย และค่านิยมของสังคมปิตาธิปไตย ที่เพิ่มเติมจากการต่อสู้เรื่องเศรษฐกิจและชนชั้น

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสำรวจเนื้อหาวารสารตะวันแดง คอลัมน์ “คุยกับพิมพ์อม” และ “ศิลปวัฒนธรรม” ที่กล่าวถึงการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงแล้วนั้น ข้อจำกัดของหลักฐานทำให้การวิเคราะห์ภาษาเขียนของผู้เขียนคอลัมน์ทั้งหมด 9 คน ได้แก่ พิมพ์อม, กระจ่าง จันทรพิชญ์, นกไฟ, หญิง ยิงนาย, ไม่น่า, หน่อไม้, สามแก้ว, พิษิต ปัญหา และสีปา สามารถอนุมานได้ว่าจะจะเป็นสหายหญิง แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าทั้งหมดรับอิทธิพลทางความคิดเรื่องลัทธิสตรีมาจากแหล่งใด ผู้วิจัยจึงค้นคว้างานเขียนที่ถูกนำมาให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานของ พคท. ก็ไม่ปรากฏการเน้นข้อเสนอใดที่ระบุถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมให้แก่ผู้หญิงที่เน้นการส่งสารไปสู่ผู้หญิง มีเพียงการกล่าวถึงประเด็นสั้น ๆ เพื่อเป็นบรรทัดฐานองค์กรแก่ผู้ปฏิบัติงานของ พคท. แต่เมื่อศึกษางานเขียนของปัญญาชนฝ่ายซ้ายตลอดจนนักศึกษาหญิงที่รวมตัวกันทำกิจกรรมก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 พบว่ามีรายละเอียดที่ชัดเจนและได้รับอิทธิพลทางความคิดส่งต่อมาทั้งหมดมีเนื้อหาในทิศทางเดียวกับเนื้อหาที่ปรากฏในคอลัมน์ “คุยกับพิมพ์อม” คือ การส่งเสริมให้ผู้หญิงต่อสู้ในแนวทางเอาชนะทางชนชั้น การต่อต้านความงามที่มอมเมาผู้หญิง และการวิพากษ์สังคมเก่า (สังคมศักดินา) ที่กดขี่และมีลักษณะชายเป็นใหญ่ แม้ว่างานเขียนของนักศึกษาจะมีลักษณะเพิ่มเติมเช่นประเด็นเรื่อง การทำแท้ง และกรรมกรหญิง แต่โดยทั่วไปกล่าวได้ว่าเนื้อหา มีความสอดคล้องกันมากกว่างานวิชาการที่ผลิตโดย พคท.

ผู้เขียนคอลัมน์ “คุยกับพิมพ์อม” น่าจะเป็นกลุ่มนักศึกษาปัญญาชนหญิงที่เคยทำกิจกรรมเรียกร้องสิทธิสตรีในเมืองผ่านการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มผู้หญิงสถาบันต่าง ๆ ผลิตงานเขียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากปัญญาชนฝ่ายซ้ายทศวรรษ 2490 เมื่อเข้าป่าเพื่อต่อสู้กับ พคท. ในเขต 3 จังหวัดพัทลุง ตรัง และสตูล สหายหญิง นักศึกษาปัญญาชนเหล่านี้ได้ร่วมงานกับกองบรรณาธิการวารสารตะวันแดงและผลิตงานเขียนที่ส่งเสริมและให้ความรู้ประเด็นเรื่องลัทธิสตรีที่มีลักษณะผสมกับท้องถิ่น เพราะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารกับสหายหญิงท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปที่อยู่ในท้องถิ่นใต้ซึ่งเป็นผู้อ่านตะวันแดง

ท้องถิ่นใต้ผู้หญิงถูกรอปรำจากค่านิยมชายเป็นใหญ่คือ การไม่ให้โอกาสแก่ผู้หญิงในการแสดงออกเนื่องจากถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นช้างเท้าหลัง เป็นแม่บ้านแม่เรือน อยากเรียนหนังสือพ่อแม่ก็ไม่ให้เรียนเพราะเห็นว่าเรียนจบแล้วก็ออกเรือนไปอยู่กับสามี นอกจากนี้ยังไม่มีเสรีภาพในการเลือกคู่ การเลือกคู่ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบ้านเมืองก่อนการต่อสู้ด้วยอาวุธยังถูกควบคุมจากโจรสลัด

เมื่อส่งผู้ใหญ่มาขอแล้วไม่ได้รับการตอบรับก็จะถูกลากตัวไป (Petchara et al., 2006, p. 60) ต่างจากสหหายหญิงนักศึกษาปัญญาชนที่มีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า สิ่งเหล่านี้สะท้อนอย่างชัดเจนในเรื่องการศึกษาของสหหายหญิงคือ สหหายหญิง นักศึกษาปัญญาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย ขณะที่สหหายหญิงท้องถิ่นได้ทั่วไปได้รับการศึกษาเพียงแค่ชั้น ป. 4 แต่เพียงอ่านออกเขียนได้ แต่ก็มีสหหายหญิงบางส่วนที่มีความก้าวหน้าทางความคิดและพยายามออกจากกรอบของอิทธิพลปิตาธิปไตย ดังเช่นคุณสร้อยที่ได้มีโอกาสเขียนบทวิส่งไปตีพิมพ์ใน ตะวันแดง สรุปได้ว่าสหายนักศึกษาปัญญาชนได้มีส่วนช่วยให้สหหายหญิงเขต 3 จังหวัด เข้ามามีบทบาทมากกว่าการชี้แนะของ พคท. และค่านิยมท้องถิ่นที่กำกับวิถีชีวิตของพวกเธออยู่

ดังนั้นบทบาทความขึ้นนี้ได้ขยายความเพิ่มเติมจากงานศึกษาเกี่ยวกับวารสาร ตะวันแดงที่มีมาก่อนหน้าซึ่งยังไม่เคยมีการเน้นประเด็นเพศสภาพ และสรุปว่าแม้ พคท. จะพยายามส่งเสริมสถานะเพศหญิงและสหหายหญิงท้องถิ่นให้มีบทบาทมากขึ้นจากสังคมเก่าที่ผู้หญิงเหล่านี้ถูกกดทับ แต่ผู้ที่นำเสนอการสนับสนุนสหหายหญิงใน “ตะวันแดง” คือนักศึกษาปัญญาชนที่ได้ใช้ความรู้นอกพรรคมาประยุกต์ใช้กับการทำงานเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงท้องถิ่นในลักษณะ “ผู้หญิงถึงผู้หญิง” ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ทางชนชั้นของสหหายหญิงใน พคท.

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของสหหายหญิง ในขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตจังหวัด พัทลุง ตรัง และสตูล จากทศวรรษ 2500–2530 (The Role of Female Comrades of the Communist Party of Thailand in Phatthalung Trang and Satun from late 1950s to 1980s) วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (National Research Council of Thailand (NRCT) ประจำปีงบประมาณ 2567 สัญญาเลขที่ N41A670690

References

- Chaiyarose, S. (2004). *Kan lom ruam udomkan feminist prachathippatai lae sitthi manutsayachon sueksa phan prasopkan Sunee Chaiyarose* (in Thai). [Synthesizing feminism, democracy and human right: Sunee Chaiyarose's self-portrait] (Master's thesis). Bangkok: Thammasat University.
- Chantana Fongtale. [Pseudonym]. (1996). *Chak doi yao thueng phu pha chi* (in Thai). [From Doi Yao to Phu Pha Chi]. (2nd ed.) Bangkok: Samaphan Confederation Publisher.
- Chiamthirasakun, S. (2003). Prawat pho kho tho chabap pho kho tho (1) (in Thai). [History of CPT by CPT (1)]. *Padawan*, 1(1), 155–200.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139–167. Retrieved from <https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>
- Khommunit pak tai* (in Thai). [Southern Communist]. (1965, January 5–1966, May 16).(1) MT 3.1.6.2/3. National Archives of Thailand: Bangkok.
- Khunwichuay, M. (2003). *Chum chon haeng lumnarn thaesap songkhla phoso 2437–2465* (in Thai). [The Peasant robbers of Songkla lake basin, A.D. 1894–1922] (Master's thesis). Nakhonpathom: Silpakorn University. Retrieved from http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000001190
- Krachang Chanpen. [Pseudonym]. (1979). Ni lok (in Thai). [Escape from the world]. *Tawan daeng*, 3(3), 38–39, Thammasat Archives D 22/2, Pathumthani.
- Maiphai. [Pseudonym]. (1980). Ha to nueng (in Thai). [Five to one]. *Tawan daeng*, 4(3), 36–37, Thammasat Archives D 22/6, Pathumthani.
- Mongkolworawan, P. (2004). Thalaengkan samsip pi phaluek haeng khwamkhit patiwat khong phak khommionit haeng prathet thai (in Thai). [Statement 30 years of revolutionary thought of the communist party of Thailand]. *Fadiawkan*, 2(4), 209–255.

- Murashima, E. (2012). *Kamnoet phak khommionit sayam 1930–1936* (in Thai). [The early years of communism in Thailand 1930–1936]. (K. Tiptiempong, Trans.). Bangkok: Mathichon.
- Nangsuephim nai pa (in Thai). [The newspaper in the jungle]. (1980). *Tawan daeng*, 4(4), 33–35, Thammasat Archives D22/4, Pathumthani.
- Nayobai chaphona khong phak khommionit haeng prathet thai prakat chai muea song phan ha roi sip kao. (in Thai). [The immediate policies of the Communist Party of Thailand in 1976]. (1976). *Tawan daeng*, 3(2), 4, Thammasat Archives D22/1, Pathumthani.
- Nayobai chaphona sip prakan khong phak khommionit haeng prathet thai pi song phan ha roi sip et.* (1968). (in Thai). [The 10 immediate policies of the Communist Party of Thailand in 1968]. Thammasat Archives A 7/3, Pathumthani.
- Nokfai. [Pseudonym]. (1980). Nari pen nangram (in Thai). [Nari became a dancer]. *Tawan daeng*, 4(1), 42–43, Thammasat Archives D 22/4, Pathumthani.
- Nomai. [Pseudonym]. (1980). Bot rian khong chan (in Thai). [My lesson]. *Tawan daeng*, 4(4), 36–37, Thammasat Archives D 22/7, Pathumthani.
- Panan Na Doi Yao. [Pseudonym]. (2006). *Dok siao ban thi doi yao pha mon* (in Thai). [The flowers bloom at Doi Yao Pha Mon]. Bangkok: Baibua.
- Panprai, W., Wirawong, Bunchit, Suthep, Chu, Deang, Plueng, Hin (n.d.). *Panya Suthi samsip kao pi haeng kan tam ha nong* (in Thai). [Panya Suthi, 39 years of searching for his younger brother]. N.P.: n.p.
- Petchara, S., Phongchu A., Khongyuang C., Phomkham P., Buakaew P., Temram R., ...Petchara B. (2006). *Rai ngan chabap sombun khong kan wichai korani thang daeng kansueksa phuea khwam khaochai khothetching khong hetkan thang prawattisat thongthin ruam kan khong chumchon king amphoe sinakharin lae chao phatthalung* (in Thai). [Complete report of the research project on the red barrel case study to understand the facts of the local historical events together with the community of Srinakarin Subdistrict and Phatthalung people]. N.P.: Office of the National Research Council of Thailand, Regional Office.

- Phichit Panha. [Pseudonym]. (1980). Linlom (in Thai). [Sweet talker]. *Tawan daeng*, 4(8), 39–40, Thammasat Archives D22/9, Pathumthani.
- Phimphayom. [Pseudonym]. (1979). Kankila nai pa yai (in Thai). [Sports in a vast forest]. *Tawan daeng*, 3(2), 34–37, Thammasat Archives D22/1, Pathumthani.
- Phongpichit, C. (2022). *Prawat phak khommionit haeng prathet thai* (in Thai). [History of the communist party of Thailand]. Bangkok: Sangdao.
- Phubanthat special project. (2001). *Bon sen thang phubanthat tamnan kan tosu duai kamlang awut khong prachachon phatthalung trang satun* (in Thai). [On the Phubanthat way, the legend of armed struggle of the people in Phatthalung Trang Satun]. Bangkok: Art Ed graphic.
- Piangket, Y. (2001). *Naeo khwamkhit nai bot pleng pathiwat khong phak khommionit haeng prathet thai* (in Thai). [The concept of the revolutionary song of the Communist Party of Thailand] (Master's thesis). Maharakam: Maharakam University.
- Pitpricha, C. (1975). *Lok thi si* (in Thai). [The fourth world]. Bangkok: Chula Women's Group.
- Rueangsutham, D. (2001). *Khabuankan raengngan thai nai kan totan kongthap yipun nai songkham lok khrang thi song* (in Thai). (2nd ed.) [Thai labor movement against the Japanese army in World War II] Bangkok: Sukkhabab jai.
- Ruedi Roengchai. [Pseudonym]. (1975). *Panha lae naeothang kan tosu khong phu ying* (in Thai). [Problems and struggles strategies of women]. Bangkok: Puthuchon.
- Samkaeo. [Pseudonym]. (1980). Sao thip phu long thang (in Thai). [Thip who was lost]. *Tawan daeng*, 4(7), 32–33, Thammasat Archives D22/8, Pathumthani.
- Sangdao bookclub. (1976). *Prawattisat satri thai* (in Thai). [History of Thai women]. Thammasat Archives B/85, Pathumthani.
- Scott, J. (1988). *Gender and the politics of history*. New York: Columbia University Press.

- Sipa. [Pseudonym]. (1981). Saongam (in Thai). [Beauty pageant]. *Tawan daeng*, 5(1), 32–33, Thammasat Archives D22/10, Pathumthani.
- Srinara, S. (2019). Nittayasan tawan daeng khong phak khommionit haeng prathet thai (pho kho tho) lae kan tam tham latthi marx hai pen paktai 1976–1981 (in Thai). [Tawan daeng Journal of the communist party of Thailand (CPT) and the making of Marxism in the south, 1976–1981]. *Thammasat University Archives Bulletin*, 22, 110–129.
- Tanchainan, S. (2003). *Poet banthuek nakthot ying hok tula* (in Thai). [Open the female prisoners notebooks on October 6th]. Bangkok: Committee for receiving information and investigating the events of October 6, 1976.
- Thai Cultural Encyclopedia Foundation, Siam Commercial Bank. (1999a). *Saranukrom watthanatham phak tai lem ha* (in Thai). [Encyclopedia of southern culture volume 5]. Bangkok: Thai Cultural Encyclopedia Foundation.
- Thai Cultural Encyclopedia Foundation, Siam Commercial Bank. (1999b). *Saranukrom watthanatham phak tai lem sip si* (in Thai). [Encyclopedia of Southern culture volume 14]. Bangkok: Thai Cultural Encyclopedia Foundation.
- Thitcham. [Pseudonym]. (1980). Nat diao nai puen (in Thai) [One shot in the gun]. *Tawan daeng*, 3(5), 41–42, Thammasat Archives D22/3, Pathumthani.
- Walby, S. (1989). Theorising patriarchy. *Sociology*, 23(2), 213–234.
- Walby, S. (1990). *Theorising Patriarchy*. Oxford: Basil Blackwell.
- Yimprasoet, S. (n.d). *Sahai mit saman: Nak pathiwat phu sue sat tho kan pathiwat yuen yat pathiwat pai chon thueng thi sut* (in Thai). [Comrade Mit Saman: A revolutionary loyal to the revolution, standing for the revolution to the end]. N.P.: n.p.
- Yimprasoet, S. (2021). *Muea arun cha rung fa: Khabuan kan nak sueksa thai 1970–1976* (in Thai). [When the sun rises: The Thai student movement 1970–1976]. Bangkok: Illuminations Editions.

Ying Yingnai. [Pseudonym]. (1980a). Sao chaitaek (in Thai). [The misbehaved girl]. *Tawan daeng*, 4(2), 28–30, Thammasat Archives D 22/5, Pathumthani.

Ying Yingnai. [Pseudonym]. (1980b). Ngan taengngan (in Thai). [The wedding]. *Tawan daeng*, 4(3), 33–35, Thammasat Archives D 22/6, Pathumthani.